

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра зоології, біологічного моніторингу
та охорони природи
Кафедра ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО)
РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «БІОЛОГІЯ»**

Укладачі:
к.б.н., доц. Шевчук Світлана
к.б.н., доц. Константиненко Людмила
к.б.н., доц. Максименко Юлія
к.б.н., доц. Павлюченко Олеся

ЖИТОМИР – 2024

УДК 378.22:57

М 54

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 08 від 26.04.2024 р.)

Рецензенти:

Гордійчук Світлана – в. о. ректора Житомирського медичного інституту, доктор педагогічних наук, професор кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін;

Першко Ірина – кандидатка біологічних наук, доцентка, завідувачка циклової комісії медико-біологічних дисциплін Житомирського базового фармацевтичного фахового коледжу Житомирської обласної ради;

Гарбар Олександр – доктор біологічних наук, завідувач кафедри екології та географії Житомирського державного університету імені Івана Франка.

М 54 Методичні рекомендації до проведення практик для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Біологія»/ С. Шевчук, Л. Константиненко, Ю. Максименко, О. Павлюченко. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2024. 28 с.

В методичних рекомендаціях визначено мету, завдання та загальні положення щодо проведення практик, а також розкрито зміст навчальної та виробничих практик магістратури, їх компетентнісний потенціал, форми і методи контролю, критерії оцінювання тощо.

Для здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 09 Біологія, спеціальності 091 Біологія та біохімія, освітньої програми «Біологія».

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2024

©Шевчук Світлана

© Константиненко Людмила

© Максименко Юлія

© Павлюченко Олеся

УДК 378.22:57

М 54

ЗМІСТ

1. Вступ. Загальні положення про проведення практик	4
2. Бази практик	5
3. Організація та керівництво практикою	6
4. Зміст практик	8
4.1. Навчальна та науково-дослідна практика на кафедрах університету	8
4.2. Виробнича практика у закладах вищої освіти	9
4.3. Виробнича практика з фаху	13
5. Підведення підсумків практики та оформлення звітної документації	16
6. Рекомендована література	17
7. Додатки	19

1. ВСТУП. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Практика є невід'ємною складовою процесу підготовки здобувачів вищої освіти у Житомирському державному університеті імені Івана Франка та регулюється відповідним Положенням https://zu.edu.ua/offic/pro_praktyku.pdf, програмою практики і чинними законодавчо-нормативними документами Міністерства освіти і науки України, що стосуються організації практичної підготовки здобувачів освіти.

Зміст і послідовність практики регламентується наскрізною програмою, яка розробляється згідно навчального плану кафедрами, що забезпечують підготовку здобувачів вищої освіти, і затверджується на засіданні Вченої ради Університету. Наскрізна програма практики повинна відповідати наказам Міністерства освіти і науки України та рішенню колегії Міністерства освіти і науки України «Про стан практичної підготовки студентів у вищих навчальних закладах», освітній програмі, за якою здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та навчальному плану спеціальності.

Крім наскрізної програми до нормативної документації відноситься робочі програми практик (зберігаються на кафедрах), договори/ угоди про проведення практик здобувачів вищої освіти, наказ ректора Університету про направлення на практику здобувачів вищої освіти, службова записка про закріплення здобувачів вищої освіти за базами практики, щоденник практики здобувачів вищої освіти, відношення на проходження практики здобувачами вищої освіти, паспорт бази практики.

Освітня програма та навчальний план для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Біологія» включає три практики: навчальну та науково-дослідну практику на кафедрах університету, виробничу практику у закладах вищої освіти та виробничу практику з фаху.

Навчальна та науково-дослідна практика на кафедрах університету – це наступний етап оволодіння необхідними компетентностями після засвоєння теоретичного матеріалу на лабораторних, семінарських і практичних заняттях, який забезпечує перехід від теоретичного навчання до практичної діяльності, а також розвиток компетенцій, пов'язаних з організацією та виконанням науково-дослідних робіт. Дана практика переважно проводиться у структурних підрозділах Університету.

Виробнича практика у закладах вищої освіти – є важливою частиною освітнього процесу, в ході якого відбувається безпосереднє поєднання та реалізація теоретичних знань, що отримують студенти на заняттях, з практичною діяльністю магістрів в якості викладачів, педагогів.

Виробнича практика з фаху – завершальний етап практичної підготовки магістрів, під час якого здійснюється розширення, поглиблення та систематизація теоретичних знань, закріплення практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, виконання досліджень в лабораторіях (установах) різного профілю у сфері біології, а також набуття професійного досвіду роботи

з обліково-звітною, нормативно-технічною документацією, вміння інтерпретувати отримані дані, а також їх оприлюднювати та захищати.

Мета практики: набуття здобувачами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та формування у них професійних якостей викладача і наукового співробітника, а також умінь і навичок для прийняття самостійних рішень, виховання інтересу до професії, потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Завдання практики:

1. Оволодіння сучасними методами збору, аналізу та оброблення наукової інформації;
2. Оволодіння уміннями викладати здобуті результати у вигляді звітів, публікацій, доповідей;
3. Формування навичок самоосвіти і самовдосконалення, сприяння активізації науково-дослідної діяльності магістрів;
4. Формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією, а також ознайомлення з досвідом викладачів, випробовування найбільш ефективних методів та прийомів, що ними застосовувались;
5. Формування навичок планування і організації наукових експериментів, проведення наукового дослідження, ведення протоколу експериментів, збору матеріалів під час лабораторних та польових досліджень, камеральної обробки зібраних матеріалів;
6. Набуття досвіду навчально-методичної та дослідницько-експериментальної форм діяльності;
7. Виховання у магістрів морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті.

2. БАЗИ ПРАКТИК

Практика студентів-магістрів проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам освітніх програм навчальних планів та програмам практики. Базами практики можуть бути заклади вищої освіти, післядипломної освіти, навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації, наукові заклади, підприємства, організації, інші установи будь-якої форми власності в Україні та за її межами, які мають належні умови для проведення практики та діючі договори. Як бази практичної підготовки здобувачів вищої освіти можуть використовуватись структурні підрозділи Університету.

Бази практик повинні відповідати наступним вимогам:

- забезпечувати виконання здобувачами вищої освіти програми практики;
- мати у своєму складі структури, що відповідають спеціальності за якими здійснюється підготовка фахівців;

– здійснювати кваліфіковане керівництво практикою здобувачів вищої освіти;

– надавати здобувачам вищої освіти право користуватись бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.

Здобувачі вищої освіти можуть бути направлені на виробничу практику на бази, що входять до переліку, з якими співпрацює університет або вони можуть самостійно знаходити бази проходження практики та узгоджувати їх з деканом факультету, керівниками практики від кафедр, факультетським керівником. Відповідні особи дають згоду на проходження практики на таких базах лише за умови, якщо вони відповідають встановленим вимогам. З ними університет укладає договори на проведення практики за встановленим зразком. Тривалість дії договору погоджується договірними сторонами.

Навчальна та науково-дослідна практика на кафедрах університету для студентів спеціальності 091 Біологія та біохімія проводиться на кафедрі зоології, біологічного моніторингу та охорони природи і на кафедрі ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Виробнича практика в закладах вищої освіти – у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, наприклад, Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж Житомирської обласної ради, Вінницький медичний фаховий коледж імені академіка Д.К. Заболотного, Бердичівський фаховий медичний коледж Житомирської обласної ради.

Виробнича практика з фаху – біологічні, науково-дослідні, природоохоронні, краєзнавчі та клініко-діагностичні установи та їх лабораторії, лабораторії промислових підприємств, наприклад, державна установа «Житомирська обласна фітосанітарна лабораторія», приватне акціонерне товариство «Ліктрави», товариство з обмеженою відповідальністю «ДКП «Фармацевтична фабрика», обласне бюро судово-медичної експертизи Житомирської обласної ради.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Навчально-методичне керівництво та контроль за виконанням програми практики здійснює факультетський керівник практики, завідувач кафедри та досвідчені викладачі кафедр (керівники практики), згідно затвердженого деканом факультету розподілу навчального навантаження відповідної кафедри.

Здобувачі вищої освіти Університету, як практиканти зобов'язані:

1. До початку практики прийняти участь в установчій конференції та пройти інструктаж з техніки безпеки та охорони праці, консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;

2. Вивчити і чітко дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії;

3. Своєчасно прибути на базу практики;

4. У повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та нести відповідальність за виконану роботу;

5. Своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

До початку проходження виробничої практики здобувачам необхідно сформулювати пакет документів:

1. Факультетському керівнику надати відношення з місця проходження практики. Керівник підприємства, установи, організації надає згоду на проходження практики здобувачам вищої освіти, вказавши місце і терміни проходження практики;

2. Факультетському керівнику надати укладений договір про проведення практики між університетом та підприємствами, організаціями, установами тощо. Договір для проходження практики укладається у двох примірниках (один примірник бази практики, інший – університету). Договір із базою практики укладається терміном на п'ять років або на період конкретного виду практики. Підписується директором/ керівником підприємства, установи, організації, з одного боку, ректором університету – з іншого. Договір погоджується юристом та підписується всіма сторонами до початку проходження практики;

3. Факультетському керівнику надати оформлений паспорт бази практики. Паспорт бази практики заповнюється директором/ керівником підприємства, установи, організації в одному примірнику. Достовірність інформації засвідчується його підписом та печаткою підприємства, установи, організації;

4. Факультетський керівник надає здобувачам вищої освіти направлення на проходження практики.

Керівник практики від кафедри:

1. Узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей бази практики;

2. Видає здобувачам вищої освіти індивідуальні завдання для виконання під час практики;

3. Стежить за своєчасним прибуттям здобувачів вищої освіти до місць практики та здійснює контроль за виконанням програми практики;

4. У тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує на належному рівні якість її проходження згідно із робочою програмою практики;

5. Надає методичну допомогу здобувачам вищої освіти під час виконання ними індивідуальних завдань і оформлення звітної документації;

6. Проводить консультування щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту практики;

7. Контролює правильність оформлення звітної документації здобувачів вищої освіти;

8. Приймає участь у захисті звітної документації у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики здобувачів вищої освіти;

9. Здає звіти здобувачів вищої освіти про проходження практики на кафедрі.

4. ЗМІСТ ПРАКТИК

4.1. НАВЧАЛЬНА ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНА ПРАКТИКА НА КАФЕДРАХ УНІВЕРСИТЕТУ

Згідно навчального плану підготовки здобувачів спеціальності 091 Біологія та біохімія практика проводиться на I курсі у 2-му семестрі та триває 2 тижні. Метою практики є набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань, опрацювання необхідного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи, формування умінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел.

Перед початком практики на настановчій конференції керівники практики від закладу освіти ознайомлюють здобувачів вищої освіти з метою і завданнями навчальної практики, надають інформацію про види діяльності та індивідуальні завдання, повідомляють про форми звітної документації та вимоги щодо її оформлення.

Програма практики

Ознайомлення з науково-дослідною роботою кафедри, за якою закріплені студенти. Проходження первинного інструктажу з техніки безпеки.

Проведення бесіди керівника практики з наукової тематики та змісту роботи студентів-практикантів. Виділення робочих місць студентам. Складання індивідуального плану роботи на період практики. Рекомендації щодо ведення щоденника практики.

Ознайомлення з обладнанням кафедри для проведення досліджень. Вивчення технічних характеристик лабораторних приладів та інструкцій щодо користування ними.

Оволодіння основними принципами підготовки та проведення експериментальних досліджень. Теоретико-методичне обґрунтування запланованих дослідів.

Оволодіння методиками експериментальних досліджень, які необхідні для виконання кваліфікаційної роботи відповідно до вибраної тематики.

Виконання індивідуальних завдань. Ознайомлення з вітчизняними та іноземними літературними джерелами та формування бібліографічного списку літератури за обраним напрямом дослідження.

Самостійне проведення запланованого дослідження або експерименту. Опрацювання первинних даних експериментів, що отримані в результаті власного дослідження або були надані науковим керівником. Написання відповідних розділів кваліфікаційної роботи.

Апробація результатів досліджень (оформлення публікації, доповіді, презентації, участь у науково-практичних конференціях).

Оформлення звітної документації.

Захист підсумкового звіту про проходження практики.

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється керівниками практики протягом проходження навчальної та науково-дослідної практики на кафедрах університету шляхом аналізу та оцінки щоденної роботи здобувачів в лабораторіях кафедр.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці проходження практики. При цьому проводиться перевірка звітної документації та оцінюються виконані здобувачем завдання практики. Перевірка та оцінювання знань, умінь, навичок практикантів здійснюється за 100-бальною шкалою шляхом підрахунку суми балів, отриманих студентом за виконання усіх запланованих видів роботи.

Вимоги до звітної документації

Не пізніше, ніж на 3-й день після закінчення практики, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти подає керівнику в окремій папці повністю оформлену документацію з практики, яка включає:

✓ *щоденник практики;*

Здобувач зобов'язаний щоденно відображати виконану ним роботу в повному обсязі. У відгуку керівника від кафедри дається стисла характеристика та оцінка роботи студента.

✓ *звіт про виконання індивідуального завдання (експериментальна частина кваліфікаційної роботи);*

✓ *матеріали щодо апробації результатів досліджень (доповідь, презентація, тези конференції та ін.);*

✓ *підсумковий звіт про практику (додаток 1).*

На підставі всіх поданих документів, результатів роботи студента та захисту звіту приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми і виставлення оцінки.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача у формі заліку.

4.2. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виробнича практика в закладах вищої освіти передбачає знайомство здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти із сферою педагогічної діяльності та набуття ними практичних навичок з педагогічної майстерності. Згідно навчального плану підготовки здобувачів спеціальності 091 Біологія та біохімія практика проводиться на I курсі у 2-му семестрі та триває 2 тижні. Зміст виробничої практики враховує напрям підготовки магістрів і перебуває у тісному взаємозв'язку з навчальними програмами освітніх компонент, що передбачені освітньо-професійною програмою «Біологія».

Виробнича практика проводиться на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам навчальних планів. Базами виробничої практики можуть бути кафедри / циклові комісії закладів вищої освіти України I-IV рівнів акредитації, між якими та Житомирським державним

університетом імені Івана Франка укладені договори про партнерство та ділове співробітництво.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми виробничої практики забезпечуються двома кафедрами природничого факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка: кафедрою зоології, біологічного моніторингу та охорони природи і кафедрою ботаніки, біоресурсів та збереження біорізноманіття. Контроль за проведенням виробничої практики здійснюють керівник виробничої практики від кафедри та керівник виробничої практики від бази практики.

Проходження виробничої практики здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 091 Біологія та біохімія передбачає такі види діяльності:

- ✓ навчальна робота (відвідування занять провідних викладачів кафедри / циклової комісії та студентів-практикантів; розробка та проведення практичних, семінарських, лабораторних занять із освітніх компонент кафедри / циклової комісії тощо);
- ✓ методична робота (ознайомлення з робочими навчальними планами, навчально-методичними комплексами освітніх компонент, вивчення методичної літератури з метою оптимізації освітнього процесу, ознайомлення з документацією кафедри / циклової комісії та ін.);
- ✓ організаційно-виховна робота (проведення виховних заходів, виконання доручень куратора (тьютора) академічної групи; участь у профорієнтаційній роботі тощо).

Програма виробничої практики у закладах вищої освіти Ознайомлення з базою практики

Ознайомлення з режимом роботи ЗВО та розкладом навчальних занять. Отримання настанов щодо проходження практики. Проходження первинного інструктажу з охорони праці.

Ознайомлення з навчально-методичними комплексами обов'язкових і вибіркового освітніх компонент, що закріплені за кафедрою. Вивчення та аналіз документації роботи студентських наукових гуртків та проблемних груп.

Знайомство з академічною групою, за якою буде закріплений здобувач та куратором цієї групи. Ознайомлення з документацією, планом виховної роботи куратора.

Складання індивідуального плану роботи на період практики.

Навчально-методична та організаційно-виховна діяльність здобувачів у період виробничої практики в закладах вищої освіти

Відвідування занять викладачів та їх аналіз

Ознайомлення з особливостями викладання освітніх компонент біологічного циклу в закладах вищої освіти. Відвідування занять викладачів кафедри з метою аналізу їхнього педагогічного досвіду. Аналіз занять різного типу і оформлення фотозвіту.

Виконання роботи викладача кафедри та куратора академічної групи

Складання планів-конспектів різних типів занять. Підготовка та проведення поточних занять з біології з використанням різноманітних методів і засобів навчання. Самоаналіз проведених занять і оформлення фотозвіту.

Узгодження тем залікових занять з керівником практики. Складання розгорнутих конспектів. Підготовка та проведення залікових занять з біології. Науково-методичний аналіз проведених занять, оформлення фотозвіту, детального конспекту та роздаткових матеріалів.

Допомога викладачам у проведенні позааудиторної роботи з біології. Організація роботи з обдарованими здобувачами. Ознайомлення з діяльністю студентських наукових гуртків та проблемних груп.

Узгодження теми виховного заходу. Розробка плану-конспекту та презентації. Організація та проведення виховного заходу на факультеті та/або в окремій академічній групі. Самоаналіз проведеного позааудиторного заходу. Оформлення детального конспекту, фотоматеріалів та/чи відеоматеріалів.

Відвідування занять студентів-практикантів та виготовлення наочності

Відвідування занять студентів-практикантів. Аналіз занять студентів-практикантів. Відвідування виховних заходів, що проводять студенти-практиканти і їх аналіз.

Виконання індивідуального завдання практики. Добір та оформлення дидактичного матеріалу із навчальних дисциплін. Виготовлення наочних засобів навчання до занять.

Підведення підсумків виробничої практики в закладах вищої освіти

Оформлення звітної документації

Оформлення щоденника практики.

Оформлення аналізу та фотозвіту відвіданих занять різного типу. Оформлення самоаналізу та фотозвіту проведених поточних занять з біології.

Оформлення самоаналізу та фотозвіту проведених залікових занять. Оформлення конспекту та роздаткового матеріалу.

Оформлення самоаналізу та фотозвіту виховного заходу. Оформлення конспекту та фото- /відеоматеріалів.

Оформлення аналізу занять та виховних заходів студентів-практикантів.

Оформлення звіту про виконання індивідуального завдання.

Написання підсумкового звіту практики студентом-практикантом.

Форми та методи контролю

Поточний контроль здійснюється керівниками практики протягом проходження студентами виробничої практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи, залікових навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці проходження практики. При цьому проводиться перевірка звітної документації та оцінюються виконані магістрантом завдання практики. Перевірка та оцінювання знань, умінь, навичок практикантів здійснюється за 100-бальною шкалою шляхом

підрахунку суми балів, отриманих студентом за виконання усіх запланованих видів роботи.

Вимоги до звітної документації

Протягом практики здобувач зобов'язаний відвідати аудиторні заняття різної форми проведення та здійснити їх аналіз. Необхідно провести поточні і залікові лабораторні або практичні заняття, виховний захід, відвідати заняття і виховні заходи студентів-практикантів та виконати індивідуальне завдання.

Не пізніше, ніж на 3-й день після закінчення практики, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти подає керівнику в окремій папці повністю оформлену документацію з практики, яка включає:

✓ *щоденник практики;*

Зміст практики включає в себе навчальну, методичну, організаційно-виховну діяльність, що має бути відображена у щоденнику практики. Здобувач зобов'язаний щоденно описувати виконану ним роботу в повному обсязі. У відгуку керівника від бази практики подається характеристика роботи студента, у якій зазначають інформацію про виконані завдання під час практики; виявлені студентом теоретичні знання, уміння та практичні навички; нові знання, уміння та навички, які здобув студент під час виробничої практики; особистісні якості студента, виявлені ним під час практики; пропозиції щодо оцінки виробничої практики. Фактичне виконання програми виробничої практики засвідчують підписами керівник виробничої практики від бази практики та керівник виробничої практики від кафедри.

✓ *аналіз та фотозвіт відвіданих занять викладачів;*

✓ *самоаналіз та фотозвіт проведених поточних лабораторних чи практичних занять (додаток 3);*

✓ *розгорнуті плани-конспекти залікових занять, їх самоаналіз (додаток 3) та фотозвіт;*

✓ *сценарій проведеного позакласного виховного заходу з біології, його самоаналіз (додаток 3) та фото- чи відеоматеріали;*

✓ *індивідуальне завдання та звіт про його виконання;*

✓ *аналіз занять та виховних заходів, що були проведені студентами-практикантами (додаток 3);*

✓ *підсумковий звіт про практику (додаток 1,2).*

На підставі всіх поданих документів, результатів роботи студента та захисту звіту приймається рішення комісії керівників практики про виконання програми і виставлення оцінки.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача як залік.

4.3. ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З ФАХУ

Згідно навчального плану підготовки здобувачів спеціальності 091 Біологія та біохімія практика проводиться на II курсі у 3-му семестрі та триває 3 тижні. Виробнича практика проводиться на базі біологічних, науково-дослідних та клініко-діагностичних лабораторій (установ), лабораторій промислових підприємств, підрозділів природоохоронних установ, що проводять дослідження біологічного матеріалу. Наприклад: ДУ «Житомирська обласна фітосанітарна лабораторія», ПрАТ «Ліктрави», ДП «Житомирстандартметрологія», комунальне некомерційне підприємство «Житомирський обласний онкологічний диспансер», ТОВ «ДКП «Фармацевтична фабрика» тощо.

Обов'язковою умовою є наявність укладеного договору про партнерство та співробітництво між базою практики та Житомирським державним університетом імені Івана Франка.

Студенти можуть самостійно обирати місце проходження практики і пропонувати його як базу практики. Навчально-методичне керівництво та контроль за виконанням програми практики здійснюється завідувачами кафедр, керівниками практики від університету та факультетським керівником практики.

Перед початком практики на настановчій конференції керівники практики від закладу освіти ознайомлюють здобувачів вищої освіти з метою і завданнями виробничої практики, надають інформацію про види діяльності та індивідуальні завдання, повідомляють про форми звітної документації та вимоги щодо її оформлення.

З метою безпечного проходження практики здобувачів проводиться інструктаж з техніки безпеки з відповідними записами у журналі реєстрації проведення інструктажів.

Під час проходження виробничої практики завдання здобувачів мають індивідуальний характер і конкретизуються в залежності від місця проходження практики відповідно до напрямку спрямованості діяльності лабораторії (установи), її методів дослідження та обладнання.

За місцем проходження практики студентам призначаються керівники практики з колективу співробітників лабораторії (установи), під їх безпосереднім керівництвом студенти виконують індивідуальні завдання згідно з програмою практики. Керівниками практики від лабораторії (установи) в перший день практики проводиться інструктаж з техніки безпеки на робочому місці та конкретизуються індивідуальні завдання практики здобувачів вищої освіти.

Під час практики студентам для ознайомлення надається такий теоретичний матеріал:

- загальна характеристика напряму діяльності лабораторії (установи);
- посадові інструкції працівників лабораторії;
- правила безпеки поведіння та організації професійної діяльності в лабораторії (установі);

- технічні характеристики обладнання та методики роботи з ним;
- методичні матеріали з описанням методик дослідження;
- правила ведення документації;
- відповідна наукова література.

За період проходження виробничої практики здобувачі вищої освіти виконують наступні завдання:

1. Ознайомитись з правилами організації діяльності працівників лабораторії (установи), включаючи правила техніки безпеки.
2. Ознайомитися з основним обладнанням та вивчити методики лабораторних досліджень, що використовуються в лабораторії (установі).
3. Провести спостереження та аналіз проведення досліджень та роботи з обладнанням працівниками лабораторії (установи) під їх керівництвом або з допомогою керівника практики від бази практики.
4. Провести самостійно лабораторні дослідження з використанням попередньо вивчених методик та виконати аналіз результатів досліджень.
5. Заповнити відповідну документацію.

Матеріали, отримані студентом під час виконання завдань практики, можуть надалі використовуватись для виконання кваліфікаційної роботи, для підготовки доповідей чи статей, для виконання підсумкового звіту з практики.

Програма виробничої практики з фаху

1. Інструктаж із техніки безпеки, загальне ознайомлення з базою проходження практики. Характеристика установи повинна включати повне найменування, юридичну адресу, структуру, вихідні дані керівників, специфіку діяльності.
2. Ознайомлення з науковими, науково-технічними, виробничими, клінічними напрямками діяльності.
3. Ознайомлення з правилами організації діяльності працівників лабораторії, посадовими інструкціями.
4. Вивчення технологічного процесу на робочому місці лаборанта.
5. Самостійне проведення лабораторних досліджень, оформлення документації обробки результатів дослідження.
6. Збір матеріалів для кваліфікаційної роботи та/або виконання індивідуального завдання.
7. Оформлення звіту (*додаток 1*).
8. Оформлення документації проходження практики та підготовка до захисту.

Форми та методи контролю

Поточний контроль виконання завдань виробничої практики з фаху здійснюється керівниками практики під час проходження її студентами шляхом перевірки та оцінювання їх роботи кожного дня практики.

Підсумковий контроль відбувається наприкінці терміну проходження практики шляхом перевірки звітної документації. Перевірка та оцінювання знань, умінь, навичок практикантів здійснюється за 100-бальною шкалою

шляхом підрахунку суми балів, отриманих студентом за виконання усіх запланованих завдань.

Вимоги до звітної документації

Проходження виробничої практики завершується оформленням здобувачем освіти щоденника практики, написанням письмового звіту та оформленням презентації для захисту практики. Не пізніше, ніж на 3-й день після терміну закінчення практики, здобувач подає керівнику практики від закладу освіти в електронному вигляді та роздрукованому (в окремі папці) матеріали проходження практики:

- щоденник виробничої практики;
- письмовий звіт про проходження практики;
- фотозвіт у вигляді презентації виконаної роботи під час практики.

Щоденник практики. Оцінка роботи кожного здобувача вищої освіти проводиться відповідно до виконаного обсягу та якості роботи. Протягом періоду практики ведеться щоденник практики за загально затвердженою формою, в якому практикант коротко описує щоденну виконану діяльність. Також щоденник містить відгук про проходження практики з вказаною оцінкою роботи здобувача вищої освіти від керівника бази практики, завірений підписом керівника установи і печаткою. Керівник практики від університету також підписує щоденник і оформлює власний відгук про проходження практики студентом.

Письмовий звіт. Письмовий звіт містить розширені записи виконаної діяльності студента відповідно до записів щоденника. В звіті детально описується робота, яка була виконана під час практики здобувачем. Звіт перевіряється і затверджується керівниками практики від установи і навчального закладу.

Рекомендована структура письмового звіту: титульний аркуш, загальна характеристика бази практики, опис організації діяльності та матеріально-технічного забезпечення лабораторії, правила поведіння в лабораторії (установі) та посадові інструкції працівників лабораторії (установи), детальний опис методик дослідження, опис власної діяльності здобувача під час проходження практики; висновки, список використаної наукової літератури.

Фотозвіт у вигляді мультимедійної презентації. Підтвердженням роботи під час практики є власні фотографії здобувача з відповідними підписами, що свідчать про його діяльність в лабораторії, оформлюються у вигляді мультимедійної презентації та використовуються на захисті практики в день заліку з практики, що встановлений деканатом.

Студенти, які не виконали програму практики і отримали незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляються повторно на практику (при наявності поважної причини). Неподання звіту є підставою для повторного проходження практики, а у випадку недотримання вимог і порушення трудової дисципліни – для відрахування з університету.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Після закінчення терміну проходження практики здобувачі вищої освіти подають до деканату факультету протягом п'яти робочих днів звітну документацію: щоденник, плани-конспекти уроків, матеріали практики, методичні розробки, відгук і оцінку роботи здобувача вищої освіти та інші матеріали. Факультетський керівник практики передає звітну документацію всім закріпленим керівникам практики.

У звітній документації обов'язково повинні бути відображені відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання. Оформлюється звітна документація за вимогами, встановленими робочою програмою практики.

Щоденник практики – обов'язковий документ, що відображає поточну діяльність здобувачів вищої освіти, етапи виконання завдань під час проходження виробничої та окремих навчальних практик. В розділі щоденника практики «Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти на практиці» керівник практики від підприємства, організації, установи обов'язково зазначає досягнення практиканта, позитивні моменти його діяльності та відмічає основні недоліки.

Всі керівники практики від кафедр здійснюють перевірку звітної документації, заповнюють в щоденнику практики розділ «Відгук осіб, які перевіряли проходження практики» та виставляють оцінки. Перевірена всіма керівниками практики від кафедр звітна документація здається в деканат факультету не пізніше ніж за один день до захисту практики (заліку).

Дата захисту практики (заліку) виставляється деканатом не пізніше ніж через два тижні після закінчення практики здобувачів вищої освіти та до початку екзаменаційної сесії.

Захист практики відбувається прилюдно. Для проведення захисту деканатом факультету створюється комісія, як правило, не менше ніж з трьох осіб: керівників практики від кафедр, які затверджені ректором у наказі про практики здобувачів вищої освіти та за потреби факультетського керівника практики, декана факультету та завідувача практики (навчальної, виробничої).

Оцінка за практику вноситься до електронного журналу, відомості обліку успішності і до залікової книжки здобувача вищої освіти за підписом керівника практики від кафедри, який відповідає за фахову підготовку здобувачів вищої освіти. За виробничу практику здобувач вищої освіти отримує оцінку за університетською («відмінно»/ «добре»/ «задовільно»/ «незадовільно»), 100-бальною та шкалою ECTS. Оцінювання навчальної практики здійснюється за університетською шкалою «зараховано/незараховано», 100-бальною та шкалою ECTS відповідно до рівня виконання вимог програми практики.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2014. С. 78-87
2. Грицай Н. Б. Інноваційні технології навчання біології : навчальний посібник. Львів : «Новий світ – 2000», 2019. 176 с.
3. Грицай Н. Б. Методика навчання біології : навчальний посібник. Львів : «Новий світ – 2000», 2019. 312 с.
4. Кобаль В. І. Методика викладання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
5. Козяр М. М., Коваль М. С. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : «Знання», 2013. С. 136-150.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник : 2-ге вид., випр та доп. Київ : ЦУЛ, 2011. 144 с.
7. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Алерта, 2014. 622 с.
8. Краснобокий Ю. М. Словник-довідник науковця-початківця. Київ : Наук. світ, 2000. 83 с.
9. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
10. Мирончук Н. М. Теорія і методика педагогічної діяльності : інструкт.-метод. матер. до семінар. занять. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2018. 24 с.
11. Мирончук Н. М. Професійно орієнтовані ситуації самоорганізації в діяльності викладача вищої школи : практикум. Житомир : Вид-во О. О. Євенок, 2020. 40 с.
12. Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність : підруч. для студ. ВНЗ / Г. О. Оборський та ін.; Мін. освіти і науки України, Одеський національний політехнічний університет. Київ : Каравела, 2016. 232 с.
13. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр навч. л-ри, 2010. 352 с.
14. Основи наукових досліджень / укладач Е. В. Колісніченко. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.
15. Палеха Ю. І., Леміш Н. О. Основи науково-дослідної роботи : навч. посібник. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2013. 336 с.
16. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник. 3-тє вид., випр. і доп. Київ : Каравела, 2011. 360 с.
17. Романова Г. М., Артюшина М. В., Слатвінська О. А. Педагогічні технології у професійній підготовці кваліфікованих робітників : довідник. Київ : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2015. 87 с.

18. Туркот Т. І. Психологія і педагогіка вищої школи : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид]. Херсон : Олді плюс, 2013. С. 138-165.
19. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. [2-е видання, доповнене]. Київ : «Академвидав», 2014. 456 с.
20. Цехмістрова Г. С. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для студ. ВНЗ. 2-е вид., доп. Київ : Слово, 2012. 352 с.
21. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М., 2018. 280 с.
22. Щоденник педагогічної практики студента магістратури: методичні рекомендації [для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня: магістр] / За ред. проф. С. С. Вітвицької, доц. Н.Є. Колесник. Вид. 3-ге, випр. й доповн. Житомир : Вид-во «Полісся», 2015. 48 с.

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ

_____ (назва
а практики)

здобувача вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	09 Біологія
Спеціальність	091 Біологія та біохімія
Предметна спеціальність	–
Спеціалізація	–
Освітня програма	Біологія
Факультет	Природничий
Кафедра	_____

Термін практики з «_____» по «_____» 20____ року

Житомир – 202_

Рекомендації щодо оформлення звітуТипова структура звіту:

- ✓ титульна сторінка;
- ✓ загальна інформація про базу практики;
- ✓ інформація про функції, структуру та організацію роботи підрозділу, де безпосередньо відбувалася виробнича практика, його матеріально-технічне забезпечення;
- ✓ мета і завдання практики;
- ✓ зміст діяльності студента-практиканта за період проходження практики;
- ✓ ступінь виконання запланованих завдань відповідно до індивідуального плану та завдань практики;
- ✓ опис виконання додаткових завдань (за наявності);
- ✓ пропозиції щодо покращення організації та проведення практики;
- ✓ загальні висновки;
- ✓ додатки (фотоматеріали тощо).

Вимоги до оформлення підсумкового звіту:

- ✓ обсяг звіту складає довільну кількість сторінок комп'ютерного набору;
- ✓ текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А4 із дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 10 мм.
- ✓ шрифт текстового редактора Times New Roman, кегль 14, 1,5 інтервал;
- ✓ титульна сторінка оформлюється за встановленою формою.

Орієнтовні питання, на які слід звертати увагу при складанні звіту (виробнича практика у закладах вищої освіти):

- ✓ Скільки занять і з яких дисциплін Ви відвідали й проаналізували?
- ✓ Які елементи досвіду навчально-виховної роботи викладачів стали Вашим педагогічним надбанням?
- ✓ Які методичні прийоми, методи та методики Ви використали при проведенні занять і плануєте використовувати в майбутньому?
- ✓ Скільки занять Ви провели? Чи задоволені Ви їх якістю?
- ✓ Які труднощі Ви відчували при підготовці та проведенні занять?
- ✓ Яку методичну допомогу Ви хотіли б отримати в подальшому?
- ✓ Який педагогічний досвід (кафедри чи підрозділу університету, викладача) Ви вивчили та узагальнили?
- ✓ Чи збираєтесь використати цей досвід в майбутній педагогічній діяльності?

✓ Як Ви оцінюєте якість своїх теоретичних знань із педагогіки, психології, предметів Вашого фаху, вмінь використовувати їх у процесі викладацької діяльності?

✓ Що необхідно здійснити для їх удосконалення?

✓ Які конкретні задачі щодо вивчення досвіду організації виховної роботи зі студентами Ви окреслили?

✓ Досвід куратора якої студентської групи Ви вивчали?

✓ Опишіть коротко його діяльність та її позитивні результати, які збираєтесь використати в майбутньому.

Аналіз відкритого лекційного заняття

Критерій оцінювання	Зміст критерію.
<i>Загальні відомості про навчальне заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові викладача; навчальна дисципліна; - форма, тип навчального заняття; - тема, дата, курс, група, спеціальність, форма здобуття освіти; - вид відкритого заняття (пробне, поточне, позапланове, показове, конкурсне); - зв'язок теми заняття з попередніми і наступними заняттями, місце у відповідному модулі навчальної дисципліни; - відповідність теми заняття робочій програмі та поставленій меті.
<i>Організація навчального заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - організація аудиторії; - своєчасність початку заняття та явки на заняття студентів; - використання та анотація фахової та методичної літератури; - підготовка засобів навчання, дидактичного та роздаткового матеріалу, ТЗН і комп'ютерної техніки.
<i>Структура лекції</i>	<ul style="list-style-type: none"> - чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, висновки); - логічна послідовність та взаємозв'язок окремих частин лекції; - наявність вступу з чітким формулюванням теми й мети лекційного заняття, завдань заняття як кінцевого результату діяльності учасників освітнього процесу; - мотивація студентів на досягнення мети; - наявність плану, виокремлення кожного питання плану, повнота розкриття плану лекції; - виділення основних ідей; - наявність висновків, що сприяють осмисленню лекції в цілому, її значення, відповідність принципам гуманізації та гуманітаризації освіти.
<i>Змістовність лекції</i>	<ul style="list-style-type: none"> - науковий рівень матеріалу, його відповідність сучасним досягненням науки і практики; - раціональний відбір навчального матеріалу, що є основою формування та розвитку компетентностей студентів; - відповідність змісту рівню розвитку здобувачів, їх пізнавальним можливостям; - наявність узагальнень, переконливості доказів;

	<ul style="list-style-type: none"> - відповідність змісту лекції навчальній (робочій) програмі дисципліни; - компетентнісно орієнтована роль матеріалу заняття - зв'язок матеріалу лекції з лабораторними та практичними заняттями; - зв'язок матеріалу лекції із самостійною роботою здобувачів; - повнота й точність визначень, які формулюються, відповідність термінології та позначень, що використовує викладач, вимогам державних стандартів України; - зв'язок матеріалу лекції з навчальними посібниками з дисципліни, наявність матеріалу, якого немає в посібниках; - інтеграція навчального матеріалу з іншими темами, освітніми компонентами; - зв'язок матеріалу лекції з професійними інтересами підготовки фахівців; - наявність завдань для самостійного опрацювання матеріалу; - спрямованість змісту лекції на розгляд соціально значущих та актуальних для життя студентів проблем, задоволення їх пізнавальних та особистісних потреб та інтересів; - виховна та розвиваюча роль матеріалу.
<p><i>Методи, прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - основні методи, прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності, їх творче поєднання; - застосування методів, прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів, стимулювання їх уваги, інтересу, розвиток творчої уяви, довільної уваги, логічного мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження; - використання інноваційних технологій навчання; - використання елементів проблемного навчання, навчальних кейсів, дискусійних питань й інших технологій та їх доречність; - використання засобів наочності й структурно-логічних схем під час лекції, оптимальне використання дошки; - методи, прийоми встановлення зворотного зв'язку з аудиторією; - перевірка викладачем рівня розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь.
<p><i>Діяльність викладача</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - уміння лектора ясно, чітко і доступно викладати свої думки, багатство мови лектора, вміння володіння ораторським мистецтвом, його комунікативні вміння;

	<ul style="list-style-type: none"> - вміння лектора вільно подавати матеріал без надмірної залежності від конспекту; - ерудиція лектора, його загальнодидактична підготовка; - темп викладання матеріалу та тембр голосу лектора; - забезпечення можливості конспектування основного змісту лекції; - контакт лектора з аудиторією, вміння активізувати увагу слухачів; - вияв педагогічного такту в організації взаємодії зі здобувачами; - забезпечення дисципліни як організації порядку на занятті; - ставлення до студентів, наявність позитивної установки; - рівень педагогічної майстерності; - емоційність, культура мовлення; - вміння триматись перед аудиторією; - вміння зняти напруження, втому.
Діяльність студентів	<ul style="list-style-type: none"> - уважність, зацікавленість, старанність, активність здобувачів; - ставлення здобувачів до освітнього процесу, застосованих форм, методів організації навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація; - ставлення та його вияв до особистості викладача.
Організація міжособистісної взаємодії студентів та розвиток їхніх взаємин	<ul style="list-style-type: none"> - створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті; - застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії студентів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо); - форми та методи формування соціально-комунікативних навичок (<i>soft skills</i>) здобувачів.
Загальні висновки	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка рівня проведення заняття; - рівень досягнення поставленої мети та отримані результати, умови, які цьому сприяли; - інформаційна цінність лекції; - сильні та слабкі сторони лекційного заняття, досягнення здобувачів; - зауваження до фактичного матеріалу і методики викладання; - пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки і проведення наступних навчальних занять.

Аналіз відкритого лабораторного/практичного/семінарського заняття

Критерій оцінювання	Зміст критерію.
<i>Загальні відомості про навчальне заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові викладача; - навчальна дисципліна; - форма, тип навчального заняття; - тема, дата, курс, група, спеціальність, форма здобуття освіти; - вид відкритого заняття (пробне, поточне, позапланове, показове, конкурсне); - зв'язок теми заняття з попередніми і наступними, місце у відповідному розділі навчальної дисципліни; - відповідність теми заняття робочій програмі та поставленій меті.
<i>Організація навчального заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - організація аудиторії, своєчасність початку заняття та явки на заняття студентів; - надання рекомендованої фахової літератури; - підготовка лабораторного обладнання, матеріалів, реактивів (за потреби), дидактичного та роздаткового матеріалу, ТЗН та комп'ютерної техніки; - наявність інструктивно-методичних матеріалів до проведення заняття; - наявність робочого зошита у здобувачів.
<i>Структура лабораторного/практичного/семінарського заняття</i>	<ul style="list-style-type: none"> - чітка композиційна побудова (вступ, основна частина, висновки); - логічна послідовність окремих частин лабораторного/практичного/семінарського заняття; - наявність вступу з чітким формулюванням теми, мети, завдань заняття як кінцевого результату діяльності учасників освітнього процесу; - мотивація студентів на досягнення мети; - діяльність здобувачів освіти під час основної частини заняття; - наявність висновків, що сприяють осмисленню й узагальненню матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття в цілому; - виділення основних ідей.
<i>Змістовність лабораторного/практичного/семінарського</i>	<ul style="list-style-type: none"> - науковий рівень матеріалу, його відповідність сучасним досягненням науки і практики; - раціональний відбір навчального матеріалу, що є основою формування та розвитку компетентностей

<p>заняття</p>	<p>студентів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідність змісту рівню розвитку здобувачів, їх пізнавальним можливостям; - наявність узагальнень, переконливості доказів; - відповідність змісту лабораторного/практичного/семінарського заняття навчальній (робочій) програмі дисципліни; - компетентісно орієнтована роль матеріалу заняття; - зв'язок матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття з лекційними заняттями; - зв'язок матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття із самостійною роботою здобувачів; - повнота й точність визначень, які формулюються, відповідність термінології та позначень, що використовує викладач, вимогам державних стандартів України; - зв'язок матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття з навчальними посібниками з дисципліни; - інтеграція навчального матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття з іншими темами, освітніми компонентами; - зв'язок матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття з професійними інтересами підготовки фахівців; - спрямованість змісту лабораторного/практичного/семінарського заняття на розгляд соціально значущих та актуальних для життя студентів проблем, задоволення їх пізнавальних та особистісних потреб та інтересів; - виховна та розвиваюча роль матеріалу лабораторного/практичного/семінарського заняття.
<p>Методи, прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності</p>	<ul style="list-style-type: none"> - основні методи, прийоми, засоби та форми організації навчально-пізнавальної діяльності, їх творче поєднання; - застосування методів, прийомів активізації пізнавальної діяльності здобувачів, стимулювання їх уваги, інтересу, розвиток творчої уяви, довільної уваги, логічного мислення, вияву власної позиції, поглядів, самостійного пошуку і дослідження; - роз'яснення складних аспектів навчального матеріалу; - використання інноваційних технологій навчання;

	<ul style="list-style-type: none"> - використання елементів проблемного навчання, дискусійних питань, навчальних кейсів й інших технології та їх доречність; - використання засобів наочності, оптимальне використання дошки; - методи, прийоми встановлення зворотного зв'язку з аудиторією; - перевірка викладачем рівня розуміння, осмислення студентами навчального матеріалу, рівня сформованості їхніх знань та умінь; - форма оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів під час проведення заняття, організація об'єктивного оцінювання навчальної діяльності здобувачів; - наявність елементів управління ходом проведення лабораторного/практичного/семінарського заняття; - наявність методичних вказівок до самостійної підготовки до практичного заняття; - наявність завдань для самоконтролю знань; - реалізація принципів індивідуалізації та диференціації навчання.
<i>Діяльність викладача</i>	<ul style="list-style-type: none"> - рівень володіння викладачем практичним матеріалом; - темп проведення лабораторного/практичного заняття; - контакт викладача з аудиторією, вміння активізувати увагу здобувачів; - вияв педагогічного такту в організації взаємодії зі здобувачами; - забезпечення дисципліни як організації порядку на занятті; - ставлення до студентів, наявність позитивної установки; - рівень педагогічної майстерності; - емоційність, культура мовлення; - вміння зняти напруження, втому; - зауваження викладача (кваліфіковані, узагальнені, конкретизовані).
<i>Діяльність студентів</i>	<ul style="list-style-type: none"> - уважність, зацікавленість, старанність, активність здобувачів; - ставлення здобувачів до освітнього процесу, застосованих форм, методів організації навчально-пізнавальної діяльності, їхня мотивація; - ставлення та його вияв до особистості викладача; - характер діяльності здобувачів при виконанні

	практичних завдань на занятті.
Організація міжособистісної взаємодії студентів та розвиток їхніх взаємин	<ul style="list-style-type: none"> - відносини «викладач-студент» (вимогливі, поважні, напружені, конфліктні); - створення психологічно комфортного середовища на навчальному занятті; - застосування різноманітних форм співробітництва, міжособистісної взаємодії студентів (дискусії, діалоги, групові форми, колективна робота тощо) - форми та методи формування соціально-комунікативних навичок (<i>soft skills</i>) здобувачів.
Загальні висновки	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка рівня проведення заняття; - рівень досягнення поставленої мети та отримані результати, умови, які цьому сприяли; - сильні та слабкі сторони лабораторного/практичного/ семінарського заняття, досягнення здобувачів; - зауваження до фактичного матеріалу і методики викладання; - пропозиції і поради щодо вдосконалення підготовки і проведення наступних лабораторних/практичних/семінарських занять.

Орієнтовна схема аналізу виховного заходу

1. Факультет, група, дата проведення, прізвище, ім'я особи, яка проводила захід.
2. Оригінальність ідеї, форма проведення виховного заходу.
3. Тема виховного заходу, її актуальність, відповідність інтересам студентської групи.
4. Мета виховного заходу та її реалізація під час його проведення.
5. Раціональність розподілу та використання часу у ході проведення заходу.
6. Характеристика структури виховного заходу і його зміст.
7. Стиль спілкування учасників виховного заходу.
8. Ставлення студентів до участі у виховному заході (активність, увага, самостійність, інтерес, дисциплінованість).
9. Поведінка наставника: а) вміння володіти аудиторією; б) педагогічний такт, манери поведінки; в) культура мови та мовлення.
10. Висновки та рекомендації а) виховна цінність заходу, його вплив на студентську групу та окремих студентів; б) рекомендації щодо покращення виховного заходу.